

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Deres ref: 18/3946-56

Vår ref:

Vår dato: 25.11.2019

Spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 21.november

Vi viser til brev fra Arbeids - og sosialdepartementet av 22.november 2019 om spørsmål fra Kontroll -og konstitusjonskomiteen av 21.november til arbeids og sosialministeren.

Spørsmål fra komiteen:

Spørsmål 2. Det fremgår at uklarhet om tolkningen har vært et diskusjonstema blant toppledere i NAV i 2014 og at det har vært tatt opp av NAV Internasjonalt i 2015 og NAV Klageinstans i 2017. Har departementet vært ukjent med disse diskusjonene?

Vi ber direktoratet om informasjon om denne interne diskusjonen.

Uklarhet om tolkningen av trygdeforordningen var ikke noe tema blant topplederne i NAV i 2014. På et ordinært ledermøte i Ytelseslinjen 10. april 2014 der også Joakim Lystad var tilstede, gjennomgikk direktør i NAV Internasjonalt Thore Hansen hvordan arbeidet med oppfølging av sykmeldte i NAV Internasjonalt var organisert. I etterkant beskriver Thore Hansen i et notat til Joakim Lystad den 1. mai 2014, retten til mottak av sykepenger og arbeidsavklaringspenger utenfor Norge.

I 2015 og 2016 stilte NAV Internasjonalt i to brev spørsmål til hvordan trygdellovgivningen og artikkel 21 skulle forstås. I begge brevene refereres det også til hvordan NAV Internasjonalt oppfatter rettstilstanden. NAV Internasjonalt får svar fra direktoratet på begge brev. Det framgår av svarbrevene at NAV Internasjonalt ikke har en fullt ut korrekt lovforståelse. Brevene bekrefter at det har vært stilt spørsmål om hva som er riktig praksis og hvordan gjeldende regler skal forstås.

ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Postadresse: Postboks 5 St. Olavs plass // 0130 OSLO

Besøksadresse : Akersgaten 64-68 // 0180 Oslo
Tel: 21 07 00 00

www.nav.no

Spørsmål 3. I en e-post fra AVdir av 25.april 2016 til Nav Family-benefits and Pensions fremgår det at en nordmann som bor og arbeider i Norge er omfattet av bestemmelsen dersom han/hun tar midlertidig opphold i et annet EØS-land. Sett bort fra kravet om søknad ser dette ut til å være forståelsen som NAV legger til grunn i dag. Stemmer det - og hvorfor skjer det ikke en praksisendring som følge av dette

Vi ber direktoratet lage utkast til svar.

Tilbakemeldingene fra direktoratet til NAV Internasjonalt var en presisering av hva som skulle være gjeldende forståelse av reglene.

Vi tar utgangspunkt i at det her vises til e-post av 25.april 2016 fra Arbeids- og velferdsdirektoratet til NAV Internasjonalt. E-posten var et foreløpig svar på brev av 18.desember 2015 fra Nav Internasjonalt, hvor de hadde satt opp tre eksempler som de ønsket å få bekreftet forståelsen av. Et eksempel fra NAV Internasjonalt var følgende:

«Norsk statsborger bosatt i Norge og medlem i norsk trygd er ikke å anse som omfattet av EØS forordning 883/2004. De må derfor søke om å beholde sykepenger under utenlandsopphold. Personen vil være omfattet av forordningen i forbindelse med flytting /og eller arbeid i andre EØS- land.»

Uttalelsen var en del av direktoratets svar, som var ment å avklare at nordmenn bosatt i Norge er omfattet av personkretsen i EØS-avtalen og at saken da skal behandles som en EØS-sak. I tillegg ble det gjort presiseringer angående hva det betyr å være bosatt, og at alle som skal ha midlertidig opphold i et annet EØS-land må søke om eksport av kontantytelser.

I etterkant av e-posten var det fortsatt faglig diskusjon hos NAV Internasjonalt/NAV Nordre Aker, og behov for ytterligere presiseringer. Direktoratet deltok i et møte hos NAV Nordre Aker i juni samme år, og det ble sendt et brev med ytterligere presiseringer til NAV Nordre Aker 7.oktober 2016. På det tidspunktet hadde Oppfølgingsseksjonen hos NAV Internasjonalt blitt flyttet til NAV Nordre Aker. Direktoratet tydeliggjør i brevet av 7.oktober at EØS-reglene også gjelder for nordmenn, at nordmenn og andre EØS-borgere som er bosatt i andre EØS-land kan ta med seg en kontantytelse ved opphold i landet han/hun er bosatt i, og at vurderinger knyttet til «sentrum for livsinteresser» foretas for å avklare bosted og ikke for å avklare hvilket land vedkommende er trygdedekket (lovvalg) i.

Det presiseres også at det må søkes om å få ta med seg kontantytelser når en bosatt i Norge skal på ferie eller ta annet midlertidig opphold i utlandet, men at en slik søknad kun kan avslås dersom reise /opphold kan forverre helsetilstanden eller vanskeliggjøre medisinsk behandling.

Spørsmål 5. I et brev fra NAV Klageinstans til Ytelsesavdelingen 29. november 2017 fremgår det at NAV Klageinstans er usikre på om kravet til opphold er i strid med artikkel 21. Det fremgår også at direktoratet jobber med en lovendring på sykepenger. Videre skjer dette rett før endringene i AAP som strammer inn kravene skal tre i kraft. Hvordan følges denne advarselen fra Nav Klageinstans opp.

Vi ber direktoratet lage utkast til svar.

Bakgrunn for forslaget om regelverksendringer på sykepenger

I bestilling datert 8. mai 2017 fra Arbeids- og sosialdepartementet ble direktoratet bedt om å kartlegge behov for endring i regelverket i folketrygdloven kapittel 8 og 9 med henblikk på behov for regelendringer for å klargjøre, rydde og legge til rette for digitalisering og høyest mulig grad av effektivisering og automatisering av saksbehandlingen i NAV. Denne bestillingen ble gitt i forbindelse med at NAV sine IKT-systemer på disse områdene skal moderniseres. Arbeids- og velferdsdirektoratet sendte sine forslag til regelverksendringer til departementet den 2. oktober 2017 (vår ref. 17/1492).

Et av forslagene gjaldt folketrygdloven § 8-9 hvor direktoratet foreslo at retten til sykepenger under opphold i utlandet skulle være begrenset til fire uker for de siste 12 måneder. Begrunnelsen var at dette ville gi et tydelig og forutsigbart regelverk, det vil være mulig å effektivisere og automatisere saksbehandlingen og sikre likebehandling. Videre at dette ville harmonisere med nytt regelverk på AAP under utenlandsopphold.

Notatet fra NAV Klageinstans

Notatet fra NAV Klageinstans mottatt 29. november 2017 ble forstått som en orientering (og ikke advarsel) til direktoratet for å gjøre kjent at de jobbet med problemstillinger knyttet til rett til kontantytelser under opphold i EØS-land. De informerte om at de har mottatt flere henvendelser om forordningens betydning, og at de hadde avdekket at det var ulik praksis og ulike oppfatning av hvordan forordningens bestemmelser forstås og praktiseres. De viser også til en kjennelse fra Trygderetten.

NAV Klageinstans ville undersøke problemstillingen nærmere, gjennom en faggruppe eller en arbeidsgruppe.

Det ble videre pekt på at dersom man kommer til at det ikke skal kreves søknad ved utenlandsopphold i EU/EØS-land, vil endring av § 8-9 ikke gi så store følger som forventet, jf. forslag om regelverksendringer med hensyn til effektivisering og automatisering.

Vurderingene fra fagseksjonen i direktoratet

Da fagseksjonen mottok notatet fra NAV Klageinstans gjorde man en vurdering av saken, og fant at det var behov for en nærmere utredning av spørsmålet (jf. epost fra Ytelsesavdelingen til NAV Klageinstans av 6. februar 2018).

NAV Klageinstans sendte sitt notat som svar på dette 5. juli 2018.

Fra 2012 og fram til juni 2017 avsa Trygderetten en rekke kjennelser som alle støttet NAV

sin forståelse og praksis med hensyn til i hvilken grad personer med sykepenges og AAP kunne oppholde seg i EØS/EU-området. Sommeren 2017 kom den første kjennelsen fra Trygderetten hvor de peker på at NAV kan ha foretatt en mangelfull vurdering av trygdeforordningens art 21. Fra sommeren 2017 og fram til årsskiftet 2017/2018 er Trygderettens praksis sprikende. NAV mottar både kjennelser fra Trygderetten som støtter NAV sin forståelse og andre som ikke gjør det. Fra januar 2018 fikk Trygderetten en mer ensartet og ny forståelse av betydningen forordningens artikkel 21 for disse sakene.

Spørsmål 6. I kvalitetsrapporten fra Nav Klageinstans, årsrapporten for 2017 av februar 2018 fremgår det tydelig at det er uavklart praksis knyttet til artikkel 21. Hvordan ble dette fulgt opp av direktoratet og departementet.

Vi ber direktoratet lage utkast til svar.

I årsrapportene gir NAV Klageinstans en systematisk vurdering av kvaliteten i saksbehandlingen i NAV basert på klagesakene de har behandlet det aktuelle året. I rapporten for 2017 er artikkel 21 diskutert i forbindelse med sykepengesaker. Det vises i hovedsak til enhetenes mangelfulle vurderinger av «sentrum for livsinteresser», en vurdering som skal avklare hvor bruker er bosatt, og om EØS-reglene gjelder.

NAV Klageinstans sier avslutningsvis i rapporten at de er i dialog med vedtaksenheten og direktoratet om dette. Denne dialogen fortsetter utover nyåret 2018 mellom direktoratet, Arbeids- og tjenesteavdelingen og Ytelsesavdelingen. Direktoratet ber i februar NAV Klageinstans om å utrede problemstillingene som har vært diskutert relatert til EØS forordningen, og de sender et notat til direktoratet 5.juli 2018. Direktoratet diskuterte notatet internt på høstparten, og det var dialog med Klageinstans på telefon og e-post. På det tidspunktet var det kommet flere kjennelser som stadfestet at Trygderetten hadde fått en ensartet praksis, og direktoratet vurderte å gjøre endringer i praksis. Den 20. desember ble det oversendt et brev til departementet med forslag om å endre praksis i tråd med Trygderettens kjennelser.

Vennlig hilsen

Kjersti Monland
ytelsesdirektør

Liv Tove Espedal
kontorsjef